

Заняття 8

Тема: Нова хвиля відродження української літератури на початку 60-х років. «Шістдесятництво» як явище культурологічне й соціальне. **Василь Симоненко** – витязь молодого української поезії. Традиційність його лірики. Образ України, громадський вибір поета у поезії *«Задивляюсь у твої зіниці...»*. Мотив самоствердження людини у складному сучасному світі, її самодостатність і самоцінність у поезії *«Я...»*. Інтимна лірика: *«Ну скажи, хіба не фантастично?»*, *«Ікс плюс ігрек»*. Роздуми над поезією митця та її мотивами.

Мета (формувати компетентності): предметні: знання про розвиток української літератури у другій половині ХХ ст., відродження літератури на початку 1960-х років знання про життєвий і творчий шлях Василя Симоненка, ознайомлення з громадянською діяльністю письменника; розкриття основних чинників формування його світогляду; розвиток усного зв'язного мовлення, активного мислення; **ключові:** навички пізнавальної діяльності, критичне мислення і вміння оцінювати нові тенденції в українській поезії та прозі; **комунікативну:** толерантне ставлення до думок і почуттів оточення та навички спілкування в колективі, вміння переконливо і толерантно відстоювати власні погляди; **інформаційну:** навички самостійної роботи з джерелами інформації; **загальнокультурну:** розвиток критичного мислення, виховання почуття патріотизму, пошани до письменників-шістдесятників.

Тип заняття: урок-семінар.

Обладнання: мультимедійна презентація, портрети письменників-шістдесятників.

ПЕРЕБІГ ЗАНЯТТЯ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Слово викладача

Українська література другої половини ХХ століття здійснює спробу подолати канони соцреалізму. Відбувається «закулісний» розвиток модернізму, опозиційні прояви різних стильових тенденцій. Яскравий сплеск літературних

талантів цієї пори отримав назву «шістдесятництво», що виникло на хвилі засудження культу особи, «хрущовської відлиги». Наступна хвиля, відповідно до історичних обставин», — «постшістдесятники, вісімдесятники», Нью-Йоркська група українських письменників. Митці активно звертаються до історії, експериментують із жанрами. З'являється так звана «химерна проза». У літературі 90-х років XX — початку XXI століття відповідно до світових тенденцій потужно виявляє себе постмодернізм.

Саме цим питанням і присвячений наш урок-семінар.

2. Оголошення теми і мети уроку

II. СПРИЙНЯТТЯ І ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Перегляд презентації

Слово викладача

Українська література XX століття стала поворотним пунктом у новітній історії літератури, кіно, живопису, інших видів мистецтва. Розриваючи сталінські ідеологічні пута, митці поверталися до осмислення і відображення загальнолюдських цінностей та ідеалів, до реальної людини з її багатограними інтересами, запитами. Можливість мати власну, а не сформовану в кабінетах чиновників від культури думку, сприяла духовному розкріпаченню митців.

У літературу прийшла «жива людина», яка розкуто мислила та високо цінувала красу, не соромилася плакати й уміла сміятися, гніватися, любити по-справжньому, а не на словах, спроможна була відбити свої переживання в слові, насамперед поетичному. Адже поезія, за висловлюванням Дмитра Павличка, — «це мова молодих», глибоко особиста, суб'єктивна й разом із тим рухливо-змінна. Поезія стала виразником ідей, настроїв, почуттів цілого покоління. Вона проголосила своїм кредо правду, своїм героєм — людину, заговорила про складні «парадокси доби», болі народу, спричинені кривдою, несправедливістю, приниженням національної і людської гідності.

Нові імена сприймалися читачем і закріплювалися в його пам'яті, саме за це молоді літератори потрапляли під обстріл партійної критики. Але викриття не

супроводжувалося арештом, і ця нова обставина загострювала інтерес до ризикового автора, який не цікавиться думкою всемогутньої влади.

Поезія Івана Драча, Василя Симоненка, Бориса Олійника — то був справді ліричний епос доби. Трохи згодом у процес оновлення проблематики й поетики письменства включилася проза, у якій також поглиблювалося особисте начало: відбулась ліризація «малих» жанрів (оповідання та новели Євгена Гуцала, Григора Тютюнника); крізь призму особистості зображувалася епоха й у великих історичних романах Романа Іваничука, Романа Федорова, Валерія Шевчука, котрі набули особливого розвитку у 60-ті роки у зв'язку з поживанням інтересу до проблем історичної пам'яті. Збагатилася жанрова палітра літератури.

Це було мистецтво українське, пов'язане з національною й етичною традицією і водночас глибоко новаторське, по-справжньому модерне, а відтак — європейське, здатне підкоряти світові обшири.

Заслуховування і обговорення повідомлень

Нова хвиля відродження української літератури на початку 1960-х років

Саме в цей час починається «новітнє українське» відродження. У літературу і мистецтво приходить блискуче, талановите покоління «шістдесятників». «Шістдесятництво» — прояв політичних форм опору різних соціальних верств населення режиму, який існує. Найактивніше і найширше у цьому русі брала участь творча інтелігенція, зокрема письменники, певною мірою художники, вчителі. Вони виступали проти русифікації, ущемлення демократії, прав людини, нерівності в середовищі республік, жорстокості суворо централізованої тоталітарної системи, недотримання існуючої Конституції за свободу в питаннях художньої творчості. Це в кінцевому рахунку був опозиційний рух проти існуючої державної влади та характеру її діяльності.

У кінці 50-х і на початку 60-х років розквітає талант одного з найяскравіших поетів «лицаря українського відродження» Василя Симоненка. Уродженець Полтавщини, він почав писати вірші, ще навчаючись на факультеті журналістики Київського держуніверситету. У 1962 році побачила світ його перша поетична збірка

«Тиша і грім». Згодом — збірка «Земне тяжіння». 1965 та 1973 роки у Мюнхені опубліковано інші твори автора. Однак побачити їх поетові так і не судилося. У 1963 році його було жорстоко, по-звірячому побито на вокзалі в Черкасах, злочинців так і не знайшли. Того ж року Василь Андрійович Симоненко помер.

Поступово згортання «хрущовської відлиги» на початку 60-х р. знайшло відображення і в українській літературі.

«Шістдесятництво» як явище культурологічне й соціальне

Шістдесятники — назва нової генерації (покоління) радянської та української національної інтелігенції, що увійшла у культуру та політику в СРСР в другій половині 1950-х — у період тимчасового послаблення комуністично-більшовицького тоталітаризму та хрущовської «відлиги» і найповніше себе творчо виявила на початку та в середині 1960-х років.

У політиці 1960-1970-х років ХХ століття «шістдесятники» являли собою внутрішню моральну опозицію до радянського тоталітарного державного режиму.

Шістдесятники виступали на захист національної мови і культури, свободи художньої творчості. Основу їхнього руху складали такі письменники: Іван Драч, Микола Вінграновський, Володимир Дрозд, Григорій Тютюнник, Борис Олійник, Василь Симоненко, Ліна Костенко, Валерій Шевчук, Євген Гуцало; художники: Алла Горська, Віктор Зарецький, Борис Чичибабін; літературні критики: Іван Дзюба, Євген Сверстюк; режисер Лесь Танюк; кінорежисери: Сергій Параджанов, Юрій Іллєнко. Шістдесятники протиставляли себе офіційному догматизмові, сповідували свободу творчого самовираження, культурний плюралізм, пріоритет загальнолюдських цінностей над класовими. Значний вплив на їх становлення справила західна гуманістична культура, традиції «розстріляного відродження» та здобутки української культури кінця ХІХ — початку ХХ століття. Одним із тих, хто закладав фундамент шістдесятництва в Україні, став доцент факультету журналістики Матвій Шестопад, так як серед його учнів були В. Чорновіл, Б. Олійник, В. Симоненко, В. Крищенко, Б. Рогоза, В. Мицик та багато інших патріотично налаштованих особистостей.

Шістдесятники розвинули активну культурницьку діяльність, яка виходила за межі офіціозу: влаштовували неформальні літературні читання та художні виставки, вечори пам'яті репресованих митців, ставили замовчувані театральні п'єси. Складали петиції на захист української культури. Організовані у 1959-1960х рр. Клуб творчої молоді «Сучасник» у Києві та в 1962 році клуб «Пролісок» у Львові стали справжніми осередками альтернативної національної культури. Шістдесятники відновили традиції класичної дореволюційної інтелігенції, якій були притаманні прагнення до духовної незалежності, політична відчуженість, ідеали громадянського суспільства та служіння народові.

Культурницька діяльність, яка не вписувалась у рамки дозволеного, викликала незадоволення влади. Шістдесятників не вдалося втримати в офіційних ідейно-естетичних межах: із кінця 1962 року почався масовий тиск на інтелігенцію. Перед шістдесятниками закрилися сторінки журналів, посипалися звинувачення у «формалізмі», «безідейності», «буржуазному націоналізмі».

Наштовхнувшись на жорстокий опір партійного апарату, частина шістдесятників пішла на компроміс із владою, інші еволюціонували до політичного дисидентства, правозахисного руху та відкритого протистояння режимові.

Рух «шістдесятників» за 2-3 роки пройшов еволюцію від культурно-просвітницьких проблем до політичного протесту. Це проявилось не лише в самвидаві а й у створенні більш-менш стійких груп активно діючих одинокців. Тобто, наявним є процес структурування опозиції існуючому режимові. Характерна риса дисидентства — відстоювання національних інтересів українського народу.

Ідейно-стильове розмаїття, тематична і формотворча новизна

В українській літературі на початку 60-х років виділяється нова хвиля — це явище виникнення шістдесятників. Шістдесятництво — це подія культурологічна і соціальна. Вражає його зв'язок із дисидентським рухом, тематична і формотворча новизна творів, ідейно-стильове розмаїття.

Культурно-історичними витоками шістдесятництва були:

- світова культура (*особливо модернові література та малярство XX століття*);
- українська література (*як класична, так і доби Розстріляного Відродження*);
- народна творчість (*фольклор та міфологія, народне мистецтво*).

Досить розмаїто постає жанрова система «шістдесятників»: лірична поезія, балади, притчі, етюди, поеми, сонети, рубаї, ліричні новели, історичні романи, роман у віршах, химерна проза) і проблемно-тематичні обшири: традиційні (природа, Вітчизна, народ, історична пам'ять, людина у всьому багатстві її проявів — суспільне життя, моральність, кохання, творчість) та нові теми (підкорення космосу, етична правомірність, стандартизація особистості в умовах новітнього міщанства).

Отже, явище «шістдесятництва» було неоднозначним як за творчими постаттями, так і за стильовими течіями та ідейно-естетичними вподобаннями. Тут є і модерністи (І. Драч, В. Голобородько, М. Воробйов), і неоромантики (М. Вінграновський, Р. Лубківський), і неонародники (В. Симоненко, Б. Олійник), і постмодерністи (В. Стус). Таке розмаїття свідчило про багатство відновлюваної української літератури. Воно не вкладалося у жорсткі рамки «соціалістичного реалізму», загрожувало його існуванню, і тому радянська влада та слухняна критика намагалися його дискредитувати, звинувачуючи в «естетизмі», «абстракціонізмі», відірваності від життя.

Василь Андрійович Симоненко став для нас легендою. Нескорений, як Прометей, з гарячою і пристрасною натурою, непримиренний для ворогів українського народу, великий патріот своєї Вітчизни, щирий і добродійний, він увійшов у літературу як поборник правди і добра.

Його творчість засяяла на небосхилі української літератури яскравим сонцем, яке висвітлювало вартісні скарби незборимого духу нашого народу. Твори Василя Симоненка сприяли піднесенню нашої літератури на широкій ниві загальнолюдського гуманістичного буйноцвіття, поряд з творами кращих поетів сучасності заявили про Україну як про державу з великим людським потенціалом, з незмірними інтелектуальними можливостями.

Поета називають сурмачем доби, витязем української поезії, спадкоємцем шевченківських рис поета — революціонера. Твори його, напоєні високим життєстверджуючим оптимізмом, живуть і шануються людьми як дорогоцінне надбання духовної культури. Творчість Василя Симоненка самотня, непересічна і духовно вичерпна, бо йде від серця самого народу. Вона глибоко мудра і прониклива. Симоненко глибоко вірив, що лише через поезію зможе передати прагнення свого народу, його багату душу і глибинну мудрість.

Біографію розповідають студенти.

1-й. Народився Василь Андрійович Симоненко на другий день Різдва (8 січня) 1935 року у селі Біївці на Лубенщині Полтавської області. Над Удаєм-рікою стоїть старенька селянська хата, де український поет провів своє дитинство і юність. Тепер ця хата славнозвісна: тут розташований музей Симоненка.

Так уже сталося, що батька у Василя не було, але був чудовий дід. А ще була мати, яка ніколи не сварилася за книжки, що їх читав хлопець зранку до вечора, коли підпасом ганяв череду, і при каганці, коли вечорами гриз граніт науки, виборюючи шкільну золоту медаль. До матері приходили свататися, та вона боялася вітчима для сина. Виховувати Василя допомагали дідусь і бабуся.

В мене була лиш мати.

Та був ще сивий дід, —

Нікому не мовив «тату»

І вірив, що так і слід, —

так згадував майбутній поет у вірші «З дитинства».

2-й. Бабуся і дідусь дуже любили свого кмітливого онука. Їхню любов та турботу пам'ятав Василь до останніх днів свого життя. Може, й не дивно, що дідова смерть глибоко потрясла тодішнього восьмикласника, викликала більші роздуми про суть життя, які згодом вилилися у вірші «Дід умер» та в оповіданні «Дума про діда».

Спочатку Василь навчався у Біївській початковій школі. П'ять класів закінчив у Біївцях, а решту — у сусідніх селах Єнківцях і Тарандинці, до яких доводилось іти 9 кілометрів в один бік. Після закінчення середньої школи в

Тарандинцях із золотою медаллю в 1952 році вступив на факультет журналістики Київського університету. Водночас із Симоненком навчалися Юрій Мушкетик, Микола Сом, Валерій Шевчук, Борис Олійник. Тут він багато пише віршів, стає членом літературної студії.

Студентське життя було багате на дружбу, творчі суперечки, мрії про майбутнє. Щоб якось полегшити своє матеріальне становище, а ще, мабуть, щоб набути газетярського досвіду, практики журналістської роботи, Василь Симоненко працює секретарем в університетській багатотиражці. У роки навчання продовжує писати, але з друком своїх творів не поспішає.

3-й. Після закінчення факультету журналістики (1957) працював в обласних газетах «Черкаська правда» і «Молодь Черкащини» (очолив відділ пропаганди), пізніше кореспондентом «Робітничої газети» в Черкаській області. Тут Василь Симоненко зустрів свою майбутню дружину Люсю. **1962 року разом із Аллою Горською та Лесем Танюком виявив місця поховань розстріляних органами НКВС на Лук'янівському та Васильківському цвинтарях, а також у Биківні** (про останнє було зроблено заяву до міської ради).

Улітку 1962 року поета жорстоко побили працівники міліції залізничної станції ім. Шевченка (Сміла). На думку друзів поета, це побиття було не випадковим. Відтоді й почало погіршуватися здоров'я поета. З весни 1963 року хвороба Василя Симоненка постійно загострювалася. Нестерпно боліли попереки, нирки. На початку вересня він ліг у лікарню — обласний ліксанупр (мав таке право як журналіст). Невдовзі лікарі повідомили родині жахливий діагноз — рак нирок. Зробили операцію, але безрезультатно. Помер у ніч проти 14 грудня.

4-й. Писати вірші почав ще в студентські роки, але в умовах прискількивої радянської цензури друкувався неохоче: за його життя вийшли лише збірка поезій «Тиша і грім» (1962) і казка «Цар Плаксій і Лоскотон» (1963). Василь Симоненко прожив неповних 29 літ, із них на літературну творчість припадає 10. За життя поета вийшла друком лише одна збірка — «Тиша і грім», друга побачила світ тільки після його смерті.

Один з найвідоміших віршів «Лебеді материнства» автор присвятив своєму синові Лесеві. За формою, це, власне, колискова пісня. Але, незважаючи на назву, це пісня люблячого батька. За змістом, духовним натхненням це заповіт поета усьому українському народу: «Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину». Саме ці знамениті слова викарбувані на пам'ятнику Василю Симоненку в Черкасах.

Друга частина цієї поезії, покладена на музику Анатолія Пашкевича, стала відомою піснею і лунає як гімн синівської любові до рідної землі.

5-й. Напрвесні 1960 року в Києві був заснований Клуб творчої молоді. Так з'явилася ініціативна група, яка ставила своєю метою об'єднати духовні і фізичні зусилля молодого покоління для розбудови оновленої України.

Хоч на той час Василь Симоненко працював у Черкасах, проте разом із Ліною Костенко, Аллою Горською, Іваном Драчем, Іваном Світличним, Миколою Вінграновським, Василем Стусом, Євгеном Сверстюком він став душею цього Клубу. Уже в ті роки набули великої популярності самвидавні поезії Симоненка, що поклали початок українському рухові опору 1960-1970 рр. Тематично вони становили сатиру на радянський лад («Некролог кукурудзяному качанові», «Злодій», «Суд», «Балада про зайшого чоловіка»), зображення важкого життя радянських людей, особливо селянства («Дума про щастя», «Одинока матір»), викриття жорстокостей тогочасної деспотії («Брама», «Гранітні обеліски, як медузи...»), таврування російського великодержавного шовінізму («Курдському братові»).

В УРСР по смерті Симоненка видано з його спадщини казку «Подорож у країну Навпаки» (1964), збірку поезій «Земне тяжіння» (1964), вибір із творчості «Поезії» (1966) та збірку новел «Вино з троянд» (1965).

Радянська критика у перше десятиліття по смерті Симоненка намагалася паралізувати вплив його поезії цілковитим замовчуванням, водночас канонізуючи підцензурну спадщину померлого поета як бездоганно «партійну». Але після 1972 року за виразної тенденції до замовчування творчості Симоненка загалом розпочато ревізію її як несумісної з «партійністю» в літературі. Високу оцінку

дістала поезія Симоненка. Творчість його невідвладна часу. Він став нашою гордістю, нашою невмирущою історією. І тепер, якими б не були ті гіркі і мужні часи, вони навіки залишаться з нами як нетлінна пам'ять поколінь.

Вірш «Задивляюсь у твої зіниці» — це задушевна розмова сина з матір'ю. Звучить вона широко, сердечно, бо Україна виступає не як поняття загального політичного характеру, вона — жива, найдорожча мати. І їй адресує поет всю любов, стурбованість, відданість і ласку ліричного героя, від імені якого провадиться рада — порада, щира синівська сповідь: «Задивляюсь у твої зіниці, голубі і тривожні, ніби рань». Їй — найглибший вияв патріотичних почувань, з нею привселюдно ведеться діалог любові і сердешної поваги.

Виразне читання вірша «Задивляюсь у твої зіниці»

Розкриття ідейно-художнього змісту вірша (робота в групах)

I група. Розкрити ідейну спрямованість поезії.

II група. Визначити художню довершеність вірша.

I група

Вірш «Задивляюсь у твої зіниці» став синівською сповіддю поета України. Його написано у формі монологу ліричного героя, щирої розмови сина з матір'ю Україною. У той несприятливий для української мови і культури час поет насмілювався заявити про своє «святиє синівське право з матір'ю побуть на самоті», звирівши Вітчизні наболіле на серці: «Україно! Ти моя молитва, ти моя розпука вікова...»

Цілісність образу Вітчизни раз у раз подається через глибину і сконденсованість думок, психологізму, напруженість, динамічність. Автор пишається своєю дивною, гордою і прекрасною країною, схиляється перед героїзмом і мужністю борців за національне й соціальне визволення. І сьогодні чути «битви споконвічний грук», адже «ще не всі чорти живуть на небі, ходить їх до біса по землі». Він підніс наш дух, нагадавши про синівський обов'язок любити свою Україну над усе на світі, ні в кого не питаючи дозволу на це:

Хай мовчать Америки й Росії,

Коли я з тобою говорю.

Найбільшої пафосної напруги досягає монолог у заключній строфі, де поет заявляє про свою готовність, коли доведеться, пролити кров за свою Вітчизну. Поезія «Задивляюсь у твої зіниці» мала вагоме ідейне навантаження. Сміливіше й чесніше за Василя Симоненка про Україну не сказав ніхто з поетів його покоління.

II група

Віршовий розмір — шестистопний ямб.

У творі використано перехресне римування: зіниці — блискавиці, рань — повстань.

Художні засоби:

□ *Епітети:* «червоні блискавиці», «мама горда і вродлива», «святе синівське право», «зіниці голубі, тривожні», «хмари бурякові», «священне знамено».

□ *Метафори:* «плине за роком рік», «перли в душі сію», «мовчать Америки й Росії», «чорти живуть на небі», «сичать образи».

□ *Порівняння:* «зіниці голубі, тривожні, ніби рань».

□ *Звертання:* «Україно!», «недруги лукаві», «друзі», «нене».

□ *Гіпербола:* «битви споконвічний гріх».

□ *Риторичне питання:* «Як же я без друзів обійдуся, без лобів їх, без очей і рук?»

□ *Риторичні оклики:* «Ти для мене диво!», «Одійдіте, недруги лукаві!», «Друзі, зачекайте на путі!».

□ *Літота:* «Я втоплюся крапелькою крові».

Незважаючи на політичні утиски Симоненка, майже всім його творам щастило знайти своїх читачів. Василь Андрійович жартував, що його «черкаська цензора» у місцевій пресі дозволяла до друку навіть ті твори, які в столиці нізащо не опублікували б. До таких можна зарахувати вірш «Я...».

Заявити те, що насмілюся оприлюднити Симоненко у цьому вірші, було такою мірою небезпечно, як афішувати свою любов до України. (Згадаймо вірш Сосюри «Любіть Україну».) У часи, коли вирізнятися у безмежній масі було небезпечно, поет сміливо заговорив про людську гідність, неповторність кожної

особистості. Антиподом до ліричного героя у вірші «Я...» виступає безіменний тупий бюрократ, вірний прислужник системи.

Афористичний висновок вірша «Я...» можна сприймати як максимум самого поета, його розуміння призначення кожної людини на землі.

Експрес-опитування

▼ Місце народження В. Симоненка... (с. Біївці Полтавської обл.).

▼ Вищу освіту отримав... (у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка)

▼ Перша збірка має назву... («Тиша і грім»).

▼ Збірка новел має назву... («Вино з троянд»).

▼ Журналістська діяльність пов'язана з містом... (Черкаси).

▼ Дата смерті поета... (12 грудня 1963 року).

Поезії Василя Симоненка «Ну, скажи, хіба не фантастично.» та «Ікс плюс ігрек» різко контрастують з віршами «Задивляюсь у твої зіниці...» та «Я...» як за мотивами, так і за настроєм, і за сприйняттям. Тому відмінність можна пояснити належністю віршів до різних видів лірики. Твори «Задивляюсь у твої зіниці...» та «Я...» глибоко патріотичні за змістом, у них проголошується ідея нерозривної єдності людини з суспільством, яскраво звучать мотиви відданості Батьківщині, любові до неї та самоствердження людини у складному сучасному світі. Отже, ці твори належать до громадянської лірики. А ось у поезіях «Ну, скажи — хіба не фантастично...» та «Ікс плюс ігрек» читач усвідомлює: щирість особистих почуттів людини — це невід'ємне багатство її духовного світу. Вірші, у яких настрої ліричного героя викликані особистими переживаннями, належить до інтимної лірики.

Інтимна лірика Василя Симоненка — потужне крило його поезій. Неповторність віршів про кохання — в художньому дослідженні філософії почуття, його найтонших нюансів, від романтичного захоплення до гіркого розчарування. У серці юнацькому бриніла пісня кохання.

На папір лягали задушевні пісні про неї — омріяну і суджену, ніжну білу мрію.

Опрацювання поезії «Ну, скажи — хіба не фантастично...»

2.1. Виразне читання викладачем поезії

2.2. Робота в групах

I група

Визначення теми вірша, ідеї, основної думки:

Тема: зображення нероздільного кохання ліричного героя, його філософські роздуми.

Ідея: переосмислення ставлення ліричного героя до коханої, переживання, що не зумів зберегти стосунки.

Головна думка: кохання — це найпрекрасніше почуття на Землі.

Віршовий розмір: змішаний, переважає п'ятистопний хорей.

Жанр: ліричний вірш.

Вид лірики: інтимна.

II група

Художні засоби:

- ☐ *анафора:* як... як, ми... ми;
- ☐ *епітети:* суворе небо, небо вічне, хаос доріг;
- ☐ *метафори:* доки мерехтітимуть світи під суворим небом;
- ☐ *риторичний оклик:* скільки раз це бачила земля!
- ☐ *риторичне питання:* я тебе зустрів і не зберіг?

Слово вчителя

Людина глибокої душі, Василь Симоненко у віршах про любов не міг бути поверховим та нещирим. Він був прекрасним і щирим навіть тоді, коли не все склалося за бажанням, бо кожна людина у поета — це особистість, неповторність, це небезпечний космос. І як перетинаються дороги людей, як виникають почуття — теж незбагненна таємниця. Вірш «Ну, скажи — хіба не фантастично...» — про нерозділене кохання, але ліричний герой ставиться до нього по-філософськи. Особисто для нього — трагедія, він не зумів зберегти, утримати любові. Його дівчина — чиясь кохана. Він її кохає, хоча вона знайшла своє щастя з іншим, свою долю...

Полюбити — зрадити, гнів — любов, будні — свята, радість — жаль, фантастична зустріч — трагічна втрата — такі нюанси, злети і падіння найпрекраснішого з людських почуттів у вірші «Ну, скажи — хіба не фантастично...». Тільки в його інтимній ліриці знаходимо рядки, які так вражають, точно відтворюють сум'яття душі, розтривожені коханням. Кохання — це диво, це щастя, це дарунок долі. І скільки б його не було на Землі, для кожного покоління, кожної людини воно завжди є жаданим, таким неповторним, трепетним, солодким...

Опрацювання поезії «Ікс плюс ігрек»

Виразне читання поезії. Бесіда.

- ▼ У якому році написаний вірш? (*09.01.1962 рік*)
- ▼ До якого жанру належить? (*Ліричний вірш*)
- ▼ Вид лірики. (*Інтимна*)
- ▼ Віршовий розмір. (*Трисконний анапест*)
- ▼ Кому присвячено поезію? (*Чорнявій математичці*)

Аналіз поезії «Ікс плюс ігрек»

Тема: зображення першого захоплення своєю вчителькою.

Ідея: оспівування жіночої краси в образі чорнявої математички.

Художні засоби:

- *епітети:* віковичної краси, ніжні погрози;
- *метафори:* що вслухається в ніжні погрози збаламучене серце моє;
- *риторичний оклик:* просто здорово, що ти є!;
- *риторичне питання:* де ще мудрих таких знайти?

Поет, намагаючись розгадати космос жіночої душі, секрет взаємного притягання двох сердець, у вірші з присвятою чорнявій математичці з добрим гумором відкриває формулу: «Ікс плюс ігрек — це будеш ти». Так від вимріяного, романтичного образу коханої («я від тебе ждав незвичайного і дивного, щоб з'явилася маренням, видивом, сном.») він приходить до земного образу чорнявої математички, а їх поєднання бачимо в обожнюванні жінки — матері, жінки — продовжувачки роду людського, а значить, всього сущого на землі:

І сьогодні вклоняється серце моє
Тій земній, соромливій, жагучій жіночності,
Що красою життя — материнством стає.

V. ПІДСУМОК заняття

1. Інтерактивна вправа «Мікрофон»

▼ Що найбільше вразило вас у житті та творчості Василя Симоненка?

Заключне слово

Коли все ж таки спробувати схарактеризувати інтимну лірику Василя Симоненка, то можна відзначити, що вона містить широкий емоційний спектр цього почуття — від його найвищої піднесеності, коли любов, здається, набуває ознак близької до божевілля навіженості, до більш спокійних станів.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- Підготувати презентацію про життя та літературну діяльність Дмитра Павличка.
- Скласти 6 тестів за творчістю Василя Симоненка.